

16/82

K. 14838

**Jugoslovenski umetnici
učesnici na Bijenalu
u Veneciji
i Bijenalu mladih
u Parizu
1982.**

**Salon Muzeja savremene umetnosti
Pariska 14, Beograd
1. jul — 16. avgust 1982. godine**

Bijenale u Veneciji 1982.

Bora Iljovski
Edita Schubert
Andraž Šalamun

U jugoslovensku selekciju na Bijenalu u Veneciji uvršten je i Tugomir Šušnik, umetnik iz Ljubljane, koji je odustao od izlaganja.

Selekcija Jugoslavije na Biennalu u Veneciji 1982. — koju čine Andraž Šalamun, Edita Schubert i Bora Iljovski — obuhvata tri umetnika koji svojim načinom rada predstavljaju nosioce novih umetničkih shvatanja posle 1980. Kada se ovde misli na umetnička shvatanja posle 1980. ima se na umu situacija koju karakteriše otvaranje nastalo nakon što su svi bitni procesi u umetnosti kasnih 60-ih i 70-ih godina (dematerijalizacija umetničkog objekta, mentalni i analitički karakter rada, upotreba tehničkih medija kao što su fotografija i video, socijalno i političko angažovanje umetnika i dr.) stigli do svojih kulminativnih trenutaka, posle kojih se o tim procesima nije više moglo govoriti kao o daljim problem-skim inovacijama. U tom momentu, pojedini umetnici mladih generacija osetili su potrebu da se iznova okrenu ka manualnosti rada sa materijalima slikarstva (što nipošto ne znači da je u današnjoj umetnosti sasvim prevladala tendencija »povratka slici«), a pri takvom su pristupu dali novi impulsi shvatanjima u kojima dolazi do izražaja probuđena emocionalnost umetnika i njihova težnja da se ispolje u delima određene simboličke i plastičke »punoće«. Ima, dakle, razloga na osnovu kojih se može utvrditi da umetnost danas opet postaje »praksa obilja« umesto »praksa redukcije« i upravo tom raspoloženju mladi jugoslovenski autori predstavljeni na ovogodišnjem Biennalu daju svoje specifične individualne doprinose.

Naglašavajući tu individualnost njihovih doprinosa ne krijemo da se u radu ovih jugoslovenskih autora primećuju osobine svojstvene aktuelnim umetničkim zbivanjima (pojava predstave sa izrazito subjektivnim ili mitskim značenjem, dekorativnost slikanog polja i sl.), no ono što je bitno jeste činjenica da je dolazak do tih osobina uslovljen u njihovom radu pre — razvojem sopstvenih pozicija

nego težnjom za uključenjem u aktuelne jezičke tokove kao što su transavangarda, novi barok, novi ekspresionizam, pattern painting i sl. Reč je, dakle, o onim duhovnim koincidencijama u kojima umetnici različitih kulturnih sredina, bez direktnih međusobnih kontakata ali i sa zajedničkim osećanjem za nove izražajne puteve, iznose svoja shvatanja i time uobličuju problemski lik umetnosti današnjeg istorijskog trenutka.

Andraž Šalamun je svojevremeno bio jedan od članova grupe OHO koja je između 1968—71. delovala u pravcu konceptualne umetnosti i umetnosti ponašanja, a takvo početno opredeljenje ostaviće dubokog traga i na njegov kasniji slikarski rad. Nakon jedne etape svojevrsnog apstraktnog ekspresionizma, Šalamun od 1981. počinje u svoje slike unositi elemente predstave koja sadrži znakove i figure što vode poreklo iz dubinskih slojeva individualnog i kolektivnog nesvesnog. Iz posve otvorenog, dinamičnog i uskovitlanog prostora kao i za same materije boje, izbijaju na površinu krajnje sumarno naznačeni likovi nekih mitoloških životinja, poput jednorogih jelenova,izona, rajskih ptica i sl. Naravno, u ovim Šalamunovim slikama nema ničeg narativnog i naturalnog: svi su ti prizori rođeni, zapravo, iz podsticaja čiste imaginacije i očito je da pre proizilaze iz neposrednog aktiviranja umetnikove senzibiliteta u samom procesu rada nego što bi bili rezultat nekih prethodno donetih racionalnih oblika. To je, uostalom, vidljivo i iz same strukture ovih slika: prostor nema dubine zato što se ne želi stvoriti utisak moguće realnosti prizora, prostor i predstava kao da su stopljeni u jedinstvenu masu boje, tragovi ubrzanog slikarskog postupka šire se u raznim pravcima prostorom platna ne zaustavljajući se pred konturama kojima je samo nagoveštena forma figura; naprotiv, prolaze preko tih kontura, uključuju se u tkivo prizora i time doprinose da se celina slike doživi kao jedna jedinstvena površina koja naprosto vibrira pod pritiskom mnoštva intervencija umetnikove oslobodene gestualnosti. Slikar, dakle, više nema nameru da sliku uradi kao jednu posve homogenu strukturu: sve je u toj slici raspršeno, u istom polju i u istom statusu nalaze se čisti plastički i evokativni znakovi, no ono što se nikada ne gubi u ovim prizorima jeste njihova metafizička projekcija: slika nije prikaz postojećeg i mogućeg, već razotkrivanje nečeg što živi jedino u području samovoljne umetnikove imaginacije.

Edita Schubert radi prostorne postavke i instalacije za čiju građu koristi prirodne materijale (drvene kolce, savijeno šiblje, lišće, latice i sl.), kao i površine slikanog papira od kojih iseca ili u koje unosi forme metafizičkog i simboličkog karaktera: uostalom, već sami nazivi ovih radova (Zvijezda repatica, Djedovina, Čudovište, Ribe i dr.) upućuju na sadržaje mitskog i metafizičkog značenja. Ima se utisak kao da je ovde reč o svojevrsnim ritualnim predmetima čiji izvori nisu u našoj savremenoj nego u nekoj davnoj, predindustrijskoj i predtehničkoj civilizaciji. Taj utisak zasniva se pre svega na postupku rada ove umetnice: sve je tu izrazito manuelno, ni jedna intervencija ne računa na pomagala što proizilaze iz sveta tehnike, sve što umetnica radi — radi sama, prilagođavajući svoj izražajni repertoar namerno siromašnim i u celini prirodnim sredstvima. Ipak, Edita Schubert nipošto se ne zadržava samo na demonstraciji te prirodnosti sredstava: prirodno se u njenom radu udružuje sa kulturim referencijama upućujući na spregu priroda-kultura, spregu čija tematika stoji danas u temeljima celog jednog važnog toka u savremenoj umetnosti. Očito je, dakle, da pri formulaciji svojih zamisli Edita Schubert računa na slojeve ne samo svoje vlastite nego čak i kolektivne memorije: jer, ma koliko da je reč o jednoj izrazito subjektivnoj imaginaciji, čini se da ta imaginacija crpi svoje pobude u nekim arhetipskim znacima koji se upravo zahvaljujući uključenju u svet današnje umetnosti transformišu i time održavaju kroz vreme i prostor. Delo Edite Schubert pruža još jedan dokaz da se neke od najisturenijih pozicija savremene umetnosti ne moraju plašiti prožimanja sa duhovnim i emocionalnim refleksima prošlosti: jer jedna zaista kompleksa spoznaja o vremenu nipošto se ne može svesti isključivo na dimenzije jednosmerne aktuelnosti, već treba da u sebi podrazumeva sva ona iskustva koja — nezavisno od epohe nastanka — nisu ni danas bez svog kulturnog značenja.

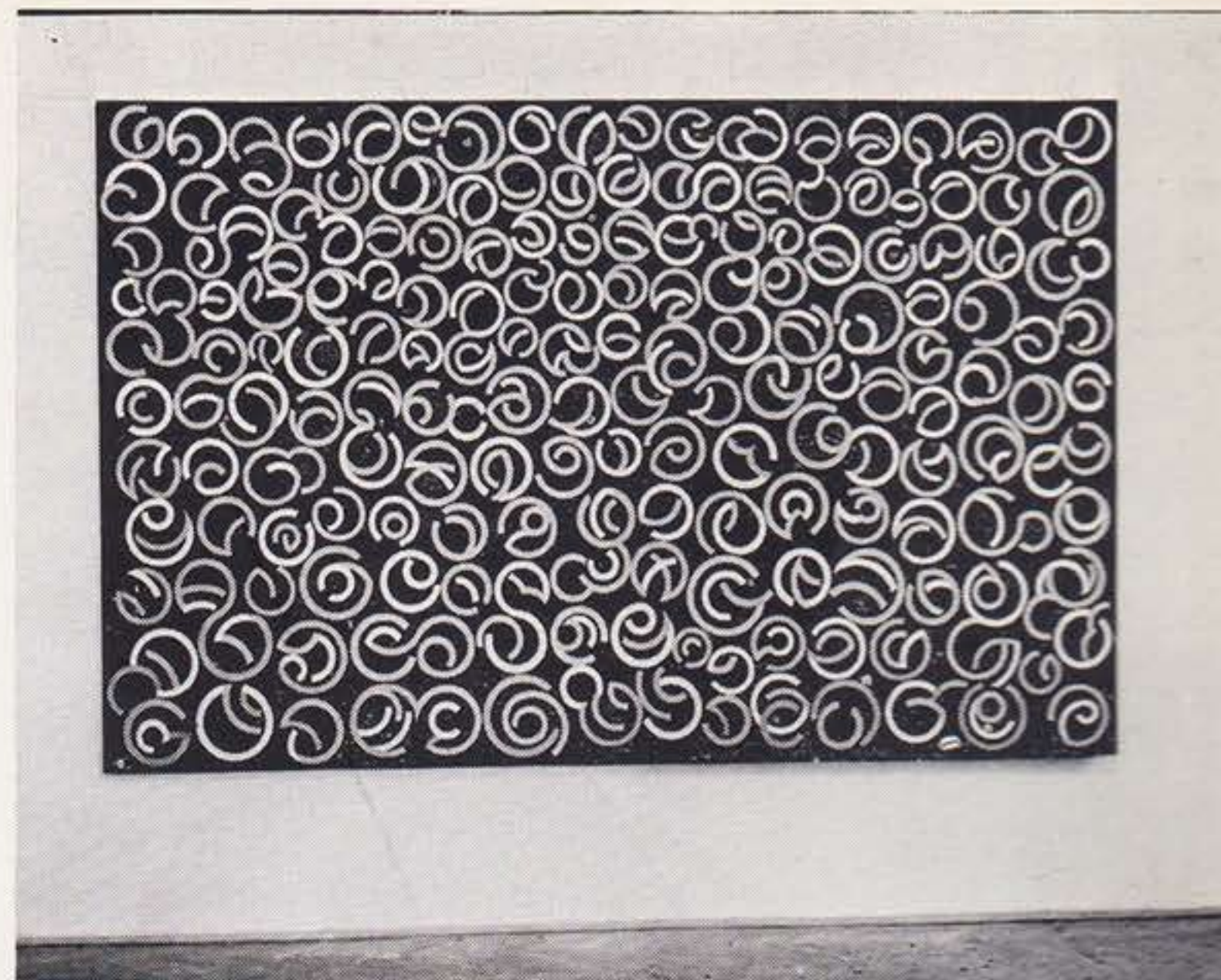
Bora Iljovski nastoji da dokaže kako još do nedavno pežorativni pojam dekorativnosti može danas, zahvaljujući izmenjenom senzibilitetu vremena, postati jednom od mogućih i u osnovi pozitivnih karakteristika savremenog načina slikarskog mišljenja. Kao da je reduktivna slika minimalističke i analitičke apstrakcije odjednom, kao svoju suprotnost, izazvala kod pojedinih umetnika potrebu za posve drukčijom pozicijom: izazvala je potrebu za slikom koja će celom svojom površinom biti do kraja ispunjena formama i znacima, za slikom koja će umesto praznine prostora izražavati upravo »strah od praznine prostora« (horror vacui). Prostor u slikarstvu Iljovskog je plošan i dvodimenzionalan, postupak rada je smiren i polagan, no konačni utisak ovih slika ipak ne upućuje na zaključak da je ovde reč o jednom strogom i posve racionalnom pristupu: slike Iljovskog ne nastaju na osnovu nekog do kraja precizno urađenog projekta, odluke o kompozicionim detaljima on donosi u toku rada na osnovnom crtežu, pri čemu unapred zna i to kakva će koloristička rešenja primeniti u određenju podloge i formi na toj podlozi. A kada u stadijumu crteža utvrdi strukturu ovog tkanja formi koje se bez ikakvog dominantnog motiva i bez ijednog naglašenijeg kompozicionog središta šire po površini platna, Iljovski pristupa radu sa slikarskom četkom, pažljivo ispunjavajući bojom prostor podloge i prostor formi. Konačni rezultat ovakvog načina rada jeste slika shvaćena kao vrlo živa vizuelna celina, lepa i dekorativna u pozitivnom značenju tih pojmova: to je slika koja u mreži skoro u beskraj ponovljenih formi i linija deluje poput nekog orijentalnog ili egzotičnog ukrasnog panoa, zadovoljavajući onu matisovsku pretpostavku po kojoj slika treba da posmatraču pre svih drugih sadržaja ponudi mogućnost čistog »zadovoljstva gledanja«. Slikar kao tvorac ovakvog dela svesno se lišava svih ostalih obaveza kojima je slikarstvo ponekad znalo da optereti svoja značenja; on se ne ustručava da sebe smatra slikarom koji, zapravo, ne želi ništa drugo nego da se bez kompleksa prepušta do nedavno zapostavljenom »zadovoljstvu slikanja«.

Ješa Deneđri

Obzirom da se dve izložbe vremenski poklapaju, umetnici-učesnici Bijenala u Veneciji predstavljeni su u Salonu Muzeja savremene umetnosti drugim radovima.

Bora Iljovski

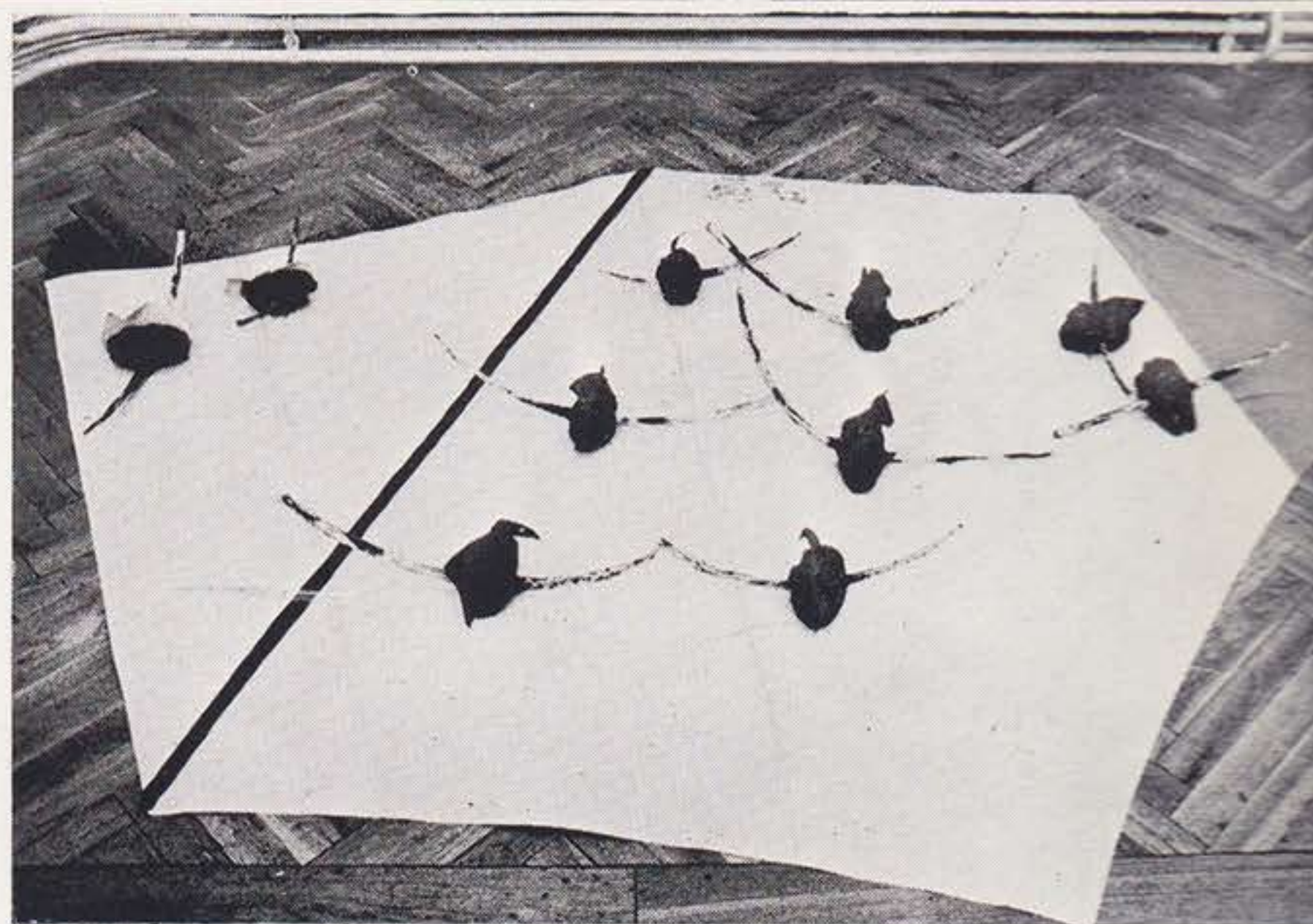
Rođen 1942. godine u Drenovu (Grčka). Završio Akademiju likovnih umetnosti u Beogradu. Živi i radi u Beogradu.
Adresa: Strahinjića bana 3, 11000 Beograd
Telefon: 637-759

Na crnom polju, 1978.
ulje na platnu, 190×300 cm

Edita Schubert

Rođena 1947. godine u Virovitici. Završila Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu. Živi i radi u Zagrebu.
Adresa: Gajdekova 26, 41000 Zagreb
Telefon: (041) 276-454

Ptice, 1981.
papir, plastelin, drvo, 20×150×230 cm
Autoportret, 1981.
papir i bitumen, 110×260 cm

Andraž Šalamun

Rođen 1947. godine u Ljubljani. Završio Filozofski fakultet u Ljubljani. Živi i radi u Kopru.
Adresa: Agrarne reforme 15, 66300 Koper

Isuse Hriste, Pegaz je noseći! 1981.
akril

Bijenale mladih u Parizu 1982.

Posle decenije u kojoj su se glavne stvaralačke linije kretale u okvirima konceptualne umetnosti, analitičkih radova i istraživanja novih medija, situacija u jugoslovenskoj umetnosti na početku osamdesetih godina pruža sliku raznovrsnosti i vitalnosti umetničkih strujanja. Očigledan je uticaj ranijih umetničkih istraživanja na mladu generaciju, kao i njihova težnja ka novim iskustvima. Osnovna odlika svih vidova rada mlade generacije jeste novi umetnički senzibilitet — bez obzira da li se on javlja u okvirima slikarstva, istraživanja u raznovrsnim materijalima, prostoru, ambijentima, instalacijama. Pro-osećano je termin kojim se može označiti umetnost osamdesetih, za razliku od pro-mišljenog kojim bi se označila umetnost sedamdesetih.

Sekcija likovnih umetnosti

Grupa Alter imago

Nada Alavanja

Rođena 1952. godine u Beogradu. Studirala istoriju umetnosti na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Živi i radi u Beogradu.

Adresa: Kanarevo brdo 44, Beograd

Telefon: 581-769

Tahir Lušić

Rođen 1949. godine u Rijeci. Studirao istoriju umetnosti na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Živi i radi u Beogradu.

Adresa: Kanarevo brdo 44, Beograd

Telefon: 581-769

Vladimir Nikolić

Rođen 1952. godine u Beogradu. Studirao istoriju umetnosti na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Živi i radi u Beogradu.

Adresa: Vranjska 29, 11000 Beograd

Telefon: 416-864

Toledo wall, 1982.

disperzivne boje i metalik, 340×360 cm

O prisustvu forme

»Alter« tj. »Drugo« nije nikako i ni u kojem smislu ideološki obojeno, ili se takvim barem čini (ili ne!). Ako »Drugo« poznaje iskustva »Slike« kao historijske kategorije, ili iskustva načina — tj. sve fenomenalne ostatke svih realiziranih formi, koje su uvijek u trenucima prisustva značile ujedno i realizirana (aktuelizirana) emocionalna »stanja-u« tj. »emocionalne forme« — onda ono nije (u pežorativnom smislu): 1. eklektično i 2. nije vještina jer: padom u vlastito prisustvo zaboravlja naslage historijskih (tj. historiziranih) iskustava; ona su mu tek ispod nivoa historijski determiniranog (post festum) znaka; ona su tek dijelom ovlaštene »kao-igre« (i to vjerovatno tek u uvjetima tj. okolnostima »čitanja«); tek reminiscence (ovim padom) ispražnjenog znaka, znaka zaboravljenih konotacija — praznog fenomenalnog ostatka.

Najzanimljivijim dijelom »prisustva-događaja« druge slike može biti baš ona metaforička »kao-igra« koja se zbiva gotovo izvan prisustva slike, koja pokušava da se nasloni na iskustvo, koja biva dovedena tek u blizinu, kojoj je ponudena tek reminiscenca, kojoj je ponudeno »kao« (ili još važnije »ili ne«) umjesto »jest« (bilo) itd.

Slikarstvo je jedan od danas aktuelnih medija u kome se razvija novi senzibilitet. Za jugoslovensku selekciju na Bijenalu mladih odabrane su slike Jožeta Slaka iz Ljubljane, Nine Ivančić iz Zagreba i Grupe Alter imago iz Beograda — dakle iz tri jugoslovenska centra, pokazujući rasprostranjen interes za takav umetnički jezik, bez obzira što je umetnička situacija u navedena tri centra različita. Naime, dok je »Nova slika« našla brojne pristalice među mladima u Ljubljani i Zagrebu, u Beogradu mladi su više zaokupljeni radovima u materijalu ambijentalnog karaktera i instalacijama. Iako radovi odabranih jugoslovenskih autora spadaju u domen »Nove slike« svi su individualno označeni. Jože Slak slika ironične slike na kojima kontura rada gradi formu, a pored boje koristi različite svetlučave materijale čiji refleksi svetlosti čine dvodimenzionalnu površinu razigranom i mobilnom. Kod Nine Ivančić potez boje prerasta u dekorativni element, a na njenim najnovijim slikama konzistentni oblici poprimaju simbolične konotacije. Kod umetnika iz grupe Alter imago dekorativnost boje i poteza nadjačana je ekspresijom, preraslom u novi senzibilitet.

Situaciju u umetnosti mladih Jugoslavija svakako će dopuniti uvid u stvaralaštvo autora uključenih u druge sekcije: filma, videa, zvuka, arhitekture... U svim ovim oblastima sadašnji trenutak može se označiti kao vreme otvoreno za nova traganja, vitalno i uskomešano, vreme proispitivanja ranijih iskustava i sticanja novih koja će tokom decenije svakako dozreti u zrele umetničke tvorevine.

Jadranka Vinterhalter

Kategorije doživljaja

Stvari i prizori pojavljuju se pod posebnim svjetlom — onim koje se dobija od rastrzanog ritma »U«-bljeskalice, u jednoj savršenoj tenziji »dinamične katonije«. Ova isprekidanost, ova heterogenost u stvari jeste elementarna građa prizora. Da bismo prizore primili moramo ih zaustaviti. Tako zaustavljene mi ih posvajamo. Tako posvojene mi ih doživljavamo, zatvorene unutar određenih kategorija, pri čemu gotovo napuštamo interes za njihova ustrojstva, jer elementi gradnje nisu ništa ukoliko se ne okupljaju unutar određenih kategorija. Te kategorije jesu kategorije doživljaja. One mogu vrištati, biti kontemplativne, biti monstruozne, biti kadaverične, biti egzaltativne. Najšira ipak od svih kategorija doživljaja jeste OPSESIVNO.

De relationem

Svijet totalnog suglasja je utopija-recidiv etičko-ideološkoj redukcijonizma koji je (pomalo paradoksalno!) htio ipak obuhvatiti »Sve«. Svijet dijaloga je međutim igra egotičkog bića i ličnosti* s onim što je izabrano ili se tek nudi kao »drugo« (alter). Igra heterogenosti, policentrizam, otvaranje i zatvaranje, grubih i nježnih dodira. U svemu tome racionalizacije su tek moguće, jedino je prisustvo konkretno, neizostavno. Postoje naravno granice otvaranja, granice sposobnosti i trpeljivosti kože; slika premošćuje doslovnosti; ona je sredstvo i čin doživljaja i posrednik doživljenoga. A sredstva moraju izdržati inverzije. Svijet jezičkih inverzija živi vrijeme persiflaže.

Tahir Lušić

Beograd 1981—82.

Nina Ivančić

Rođena 1953. godine u Zagrebu. Završila Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu 1977. godine. Saradnik majstorske radionice Ljube Ivančića i Nike Raisera od 1977. do 1979. godine. Živi i radi u Zagrebu.

Adresa: Proleterskih brigada 35a, 41000 Zagreb
Telefon: (041) 514-994

Alisa i Aladin, 1982.

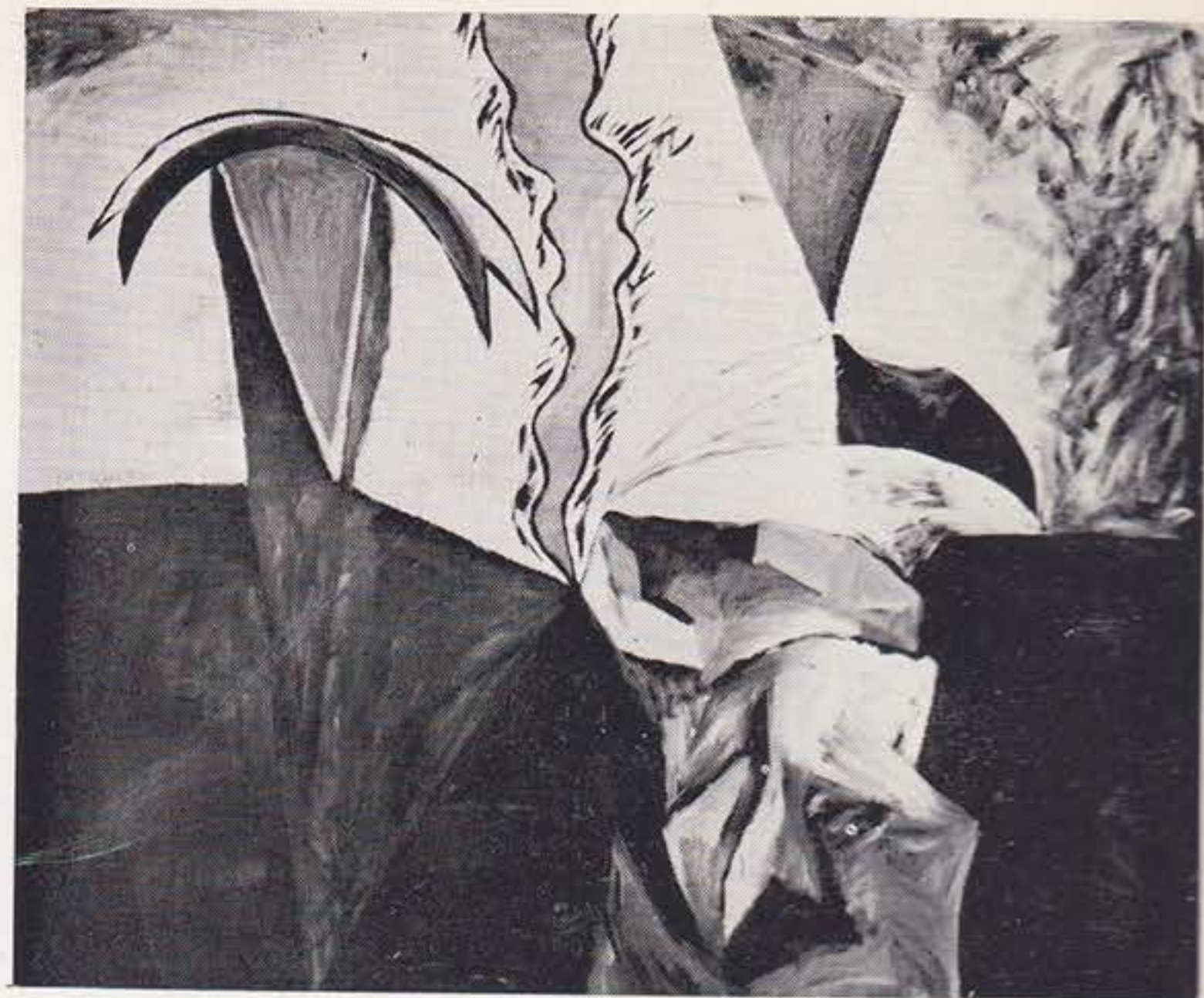
ulje na platnu, 155×190 cm

Magie noire, 1982.

ulje na platnu, 155×190 cm

Bez naziva, 1982.

ulje na platnu, 155×190 cm

Slikarstvo Nine Ivančić ima u okvirima novije jugoslavenske umjetnosti već jasno određeno mjesto i značenje. Sredinom proteklog decenija ono je među mladim umjetnicima bilo još specifična pojava. Osebužno po korištenom koloritu i načinu poteza kistom to slikarstvo je tada označilo obnovu umjetnikovog interesa podjednako za dekorativnost i ekspresiju postignutu slikarskim materijalom. Osjećaj za boju, ton i profinjeni raspored pikturne materije donijela je sa netom završene Akademije likovnih umjetnosti, međutim, potreba za strože strukturiranim potezima kista kao i jukstapoziranjem obojenih ploha i poteza koji se odjednom javljaju, jasno su je odvojili od ostale tadašnje slikarske produkcije. Bilo je evidentno da se u njezinom slikarstvu događaju inovacije koje s jedne strane potiču od postkonceptualnih strogo analitičkih i lingvističkih struja, a da s druge strane kod nje postoji potreba za spontanim i intuitivnim korištenjem boje i njezinih međuodnosa. Donedavno je njezina platna bilo lako identifikovati po specifičnom motivu kvadrata u središnjem dijelu slike, obuhvaćenog živim kratkim vijugavim potezima kista. Noviji radovi, umjesto apstraktnih poteza donose čvrsto oblikovane asocijativne oblike markirajući tako njezino kretanje prema slikarskim, ovog trenutka aktualnim tendencijama.

Marijan Susovski

Jože Slak

Rođen 1951. godine u Jablani kod Novog Mesta. Završio Akademiju likovnih umjetnosti u Ljubljani 1975. godine. Živi i radi u Ljubljani (Brezovica).

Adresa: Brezovica 159, 61351 Brezovica

Drveni avion Haile Selasija, 1981.

akril, plastika, kolaž na drvetu, 110×195 cm

Zion čeka, 1982.

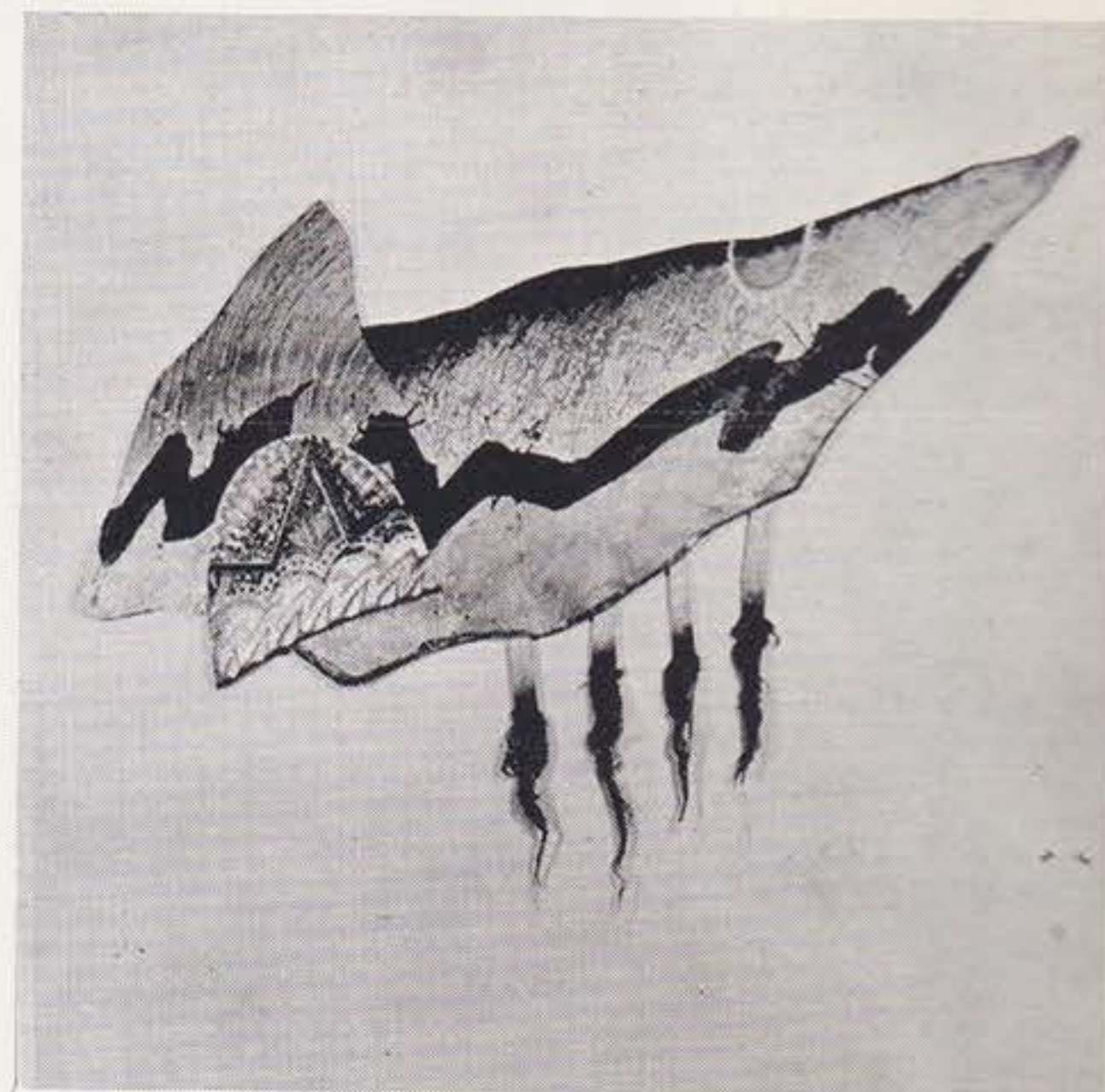
akril, plastika, bronza, poliment na drvetu, 130×170 cm

Vrata, 1982.

akril, poliment, transparent, bronza na drvetu, 100×79 cm

Pad Vavilona, 1981.

akril, plastika, bronza na drvetu, 120×150 cm

Slike su (a to se često zaboravlja) predmeti namenjeni gledanju. Zid može postojati bez gledanja, može se opipati i odrediti kao zid. Slika, međutim, bez gledanja gubi ono svojstvo zbog kojeg postoji. Gledanje, to je kompleksan proces doživljavanja. Ove su slike doživljeni sklopovi u kojima linije i površine deluju kao uzbudivači određenih doživljajnih kvaliteta. Dobro mi je došao svaki vizuelni materijal, kao i svaka implikacija ili asocijacija što taj materijal izaziva kod posmatrača. Ali, gledanje je proces u kome deluje svest, a ona se oblikuje prema psihološkoj pa i ideološkoj konstituciji i pripadnosti određenoj društvenoj grupaciji. Ove su slike prilagodene svesti koja nije sputana strogim ideološkim ograničenjima i statičnim opredeljenjima. Oblik, odnosno crtež, nije vezan dilemama o apstraktnom i figurativnom. Zbog toga što je sadržaj slika neki odraz sveta i one su neovisne o bilo kakvoj drugoj logici osim o

logici svoga nastanka. Metode slikanja su uvezene, ali je licenca domaća. Motivi obuhvataju materijale naše duhovne kulture — lažni sjaj plastike uvoznih artikala. Kako je podražavanje drugih objekata pretvoreno u podražavanje same slike, »imagea«, i crtež je pretvoren u oblik odnosno format. Fluorescentni materijal i materijali što odbijaju svetlo proširuju spektar učinaka i uzrokuju neuhvatljivost površine koja, kao i sama istina, beži ispred svesti.

To su šminkerske i iluzionističke slike i polaze od spoznaje da je slikarstvo (koje očigledno još postoji) magično pretvaranje izmeta u zlato. Zlato je, u tom procesu istinitost obmane, iluzije i neizvesnosti, a pokazuje sve u istom scsu ljudske gluposti, koja može prestraviti a i izazvati topao osećaj lažne ljudskosti.

Jože Doka Slak

Sekcija arhitekture

Prema izboru specijalnog žirija Bijenala mladih u Parizu

arh. Mustafa Musić

Rođen 1949. godine u Beogradu. Završio Arhitektonski fakultet u Beogradu 1975. godine. Pohađa postdiplomske studije na istom fakultetu. Član je Grupe M. E. Č. Živi i radi u Beogradu.
Adresa: Cara Haile Selasija 2, 11000 Beograd
Telefon: 641-752

Ulica sećanja projekat

Ulica sećanja, naziv je projekta urbane intervencije, kojim se uobličava program sadržaja umetničke kolonije, na jednoj konkretnoj beogradskoj lokaciji. Trebalo je zapravo, na relativno neizgrađenom prostoru, ali u miljeu sa izuzetno snažnim referencama, predložiti novu strukturu. Značajno je naglasiti, da se ovde nije radilo o analizi eksplicitnih datosti, već mnogo više, o pokušaju rekonstrukcije predstave — legende, vezane za ovo mesto (topos), odnosno o »hvatanju« nekih eteričnih vibracija. Korišćena je ona kolektivna memorija, koja onemogućuje razaranje i nudi mogućnost rekonstrukcije mesta.

Moj pristup kreativnom traženju arhitektonskog izraza bio je prvenstveno baziran na morfološkim determinantama arhitektonskog nasleđa, smatrajući da je samo tako moguće obezbediti kvalitet savremenosti i budućnosti ovog prostora. Nastojao sam da arhitekturom obezbedim prisustvo njegove prošlosti.

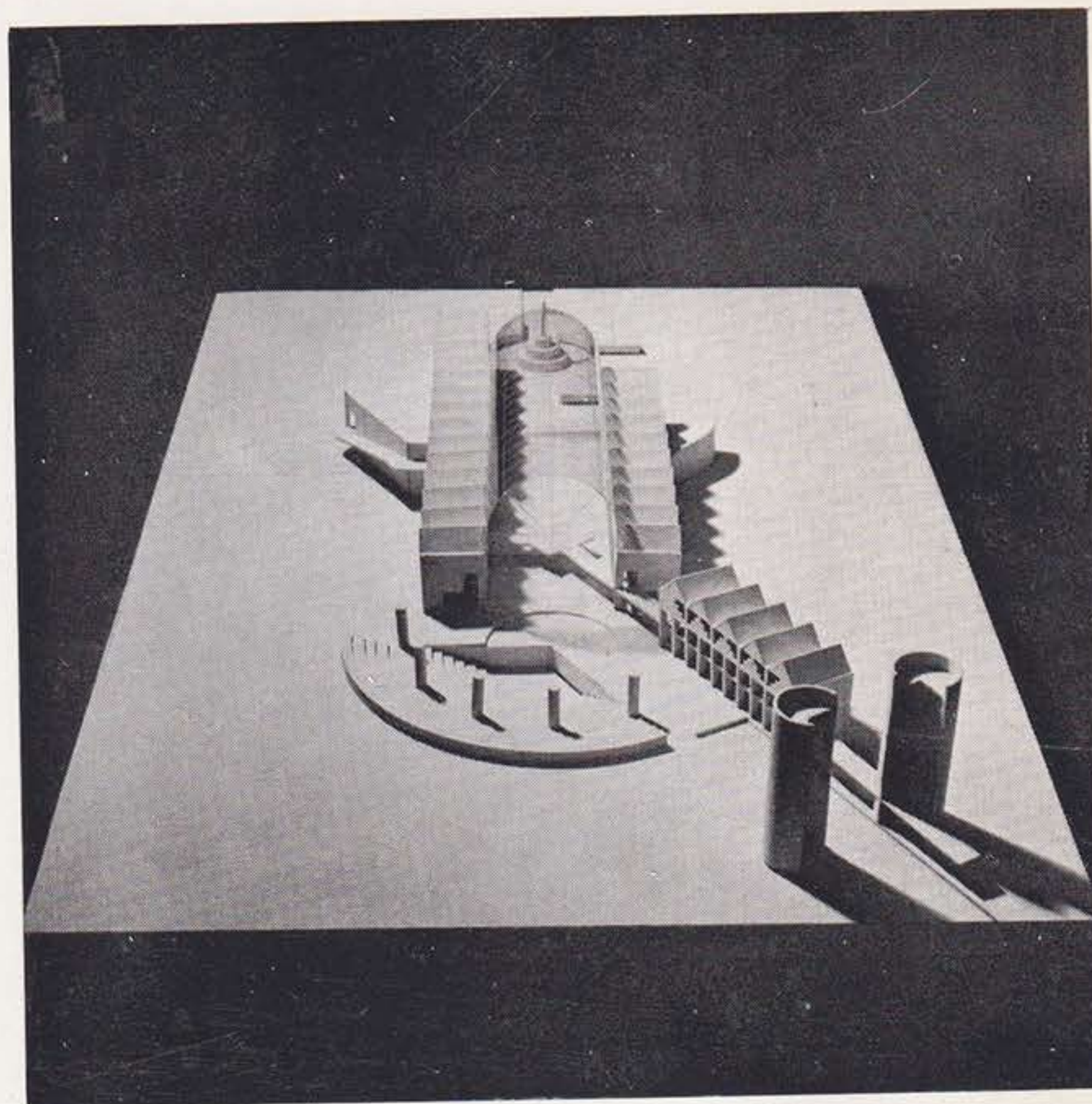
Da bi se opredelio za ono što sam hteo da prenesem kao sliku ovog gradskog područja, trebalo je pronaći i ustanoviti esencijalna stratigrafska značenja — otkrivati slojevitost grada, kroz opšte i pojedinačne slike ulica, kuća, pročelja, fasada, kao i pojedinih građevinskih fragmenata i detalja.

Svaka od raznolikih formi u mom predlogu, integrisanih u jedinstvenu kompoziciju ima funkciju određenog prenosnika — koda, a sve zajedno u interakciji tvori novi kvalitet — složenu sliku.

Fizička struktura ovog prostora primarno je definisana naznakama pravaca aksi, prostorne matrice užeg gradskog područja. Duž ovih pravaca struktuirano je tkivo objekata kroz koje je uobličena program zadatog sadržaja, a osnovnu prostornu jedinicu čini kuća sa sadržajem razlučenim u tri nivoa.

Prizemni nivo angažovan je duž ulica za prodaju umetničkog pribora i malim lokalima. Na prvoj etaži su stanovi umetnika, a na drugoj — pod krovom, čija je jedna ravan potkrivena staklenim crepom, nalaze se ateljei. Na nivou prve etaže, sa obe strane ulice proteže se galerija, koja na izvestan način integriše stambene nivoe svih kuća pojedinačno. Ulica, uobličena nizanjem ovakvih jedinica, na poziciji koju opravdava konstruktivna logika, presvođena je konstrukcijom od gvožđa i stakla.

Ukrsnica dva osnovna pravca — čvorište, označena je scenom malog amfiteatra. U prostoru definisanom zakrivljenim zidom nalazi se umetnička galerija, a u dva vertikalna cilindra (»pylona«) smeštene su zajedničke prostorije.

Baveći se rešavanjem ovog programa, paralelno i ništa manje, bio sam okupiran problemom — kako u »Ulici sećanja« arhitekturom prezentirati istoriju ovog gradskog područja, na »skali senzacija«, od »kapije« kojom počinje, do »monumenta«, kojim se formalno završava kompozicija. Posebno me je zanimala mogućnost da pešaku ponudim šansu, da sa ovog »puta« ponese sugestivnu mentalnu sliku.

Organizovanje mentalne slike nije moguće vezati za jedan trenutak, već ga treba shvatiti kao dug i složen proces — kao mnogo trenutaka, odnosno fragmentarnih utisaka, složenih posredstvom veoma finog individualnog mehanizma. Organizovanje naše predstave o ovom prostoru, podstaknute datim repertoarom formi, realizuje se kroz sadejstvo sistema objektivnih informacija, koje primamo posredstvom čula, sa jedne strane i reagovanja specifične individualne mentalne konstitucije svakog pojedinca na ove informacije, sa druge.

Ovaj se proces nikako ne bi mogao uporediti sa »memorisanjem«, jednog tehnološki savršenog komputera, koji istina odlično registruje i »pamti« sve pripele informacije, jer se kvalitativna razlika ogleda upravo u sistemu — nivou organizovanja ovih podataka, u svesti čoveka, po uvek novim — promenljivim kriterijumima. Ovdje je svakako prisutna doza nepredvidljivog — kreativnog čina, koji se ostvaruje preko veoma složenog individualnog mehanizma selekcije, vrednovanja, kombinovanja i usaglašavanja prispelih informacija.

Složenost građenja predstave o ovom prostoru, povećava i prisustvo vanredno značajnih faktora, kao što su emocije, intuicija, kao i neki sasvim lični i posebni afiniteti . . .

Smisao insceniranja ovakvih urbanih situacija, na relaciji čovek — prostor, vidim u istinskoj humanizaciji arhitektonskog prostora, oslobađanju čovekove kreativne ličnosti i pronalaženju njegovog pravog identiteta.

Ovaj projekat raden je 1980. godine i bio je izlagan na manifestaciji »Terra 2« u Wroclavu.

arh. Mustafa Musić

Video sekcija

Prema izboru specijalnog žirija Bijenala mladih u Parizu

Vizuelni studio Akademije umetnosti, Novi Sad

Ištvan Balind, Ljubiša Bogosavljević, Bojan Budimac, Lina Bussov, Jelena Lovrenski, Marta Kiš, Darko Kovačević, Marija Mandić-Nemet, Miodrag Miljković, Vesna Miksić, Milica Mrđa, Sonja Nonin-Klajn, Vera Ostojić, Lazar Paroški, Ljubomir Vučinić studenti III i IV godine, Akademije umetnosti Novi Sad profesor Bogdanka Poznanović

Video istraživanja I (1979/80)

Video istraživanja II (1981)

video trake Sony U-matic KCA 30, boja, 30 min.

U **Vizuelnom studiju** Akademije umetnosti (Odsek likovnih umetnosti) u Novom Sadu postoji instrumentarijum za istraživanje vizuelnog jezika, optičkih i akustičnih komunikacija, pa studenti imaju mogućnosti za realizovanje individualnih i kolektivnih intermedijalnih projekata u savremenoj tehnologiji. Ovaj način rada u strukturi naše škole alternativan je tradicionalističkom programu koji je još uvek dominantan.

Medij koji se najradije upotrebljava u ovom **Studiju** je video sistem Akai 150 color, 1/4 inča, jer je komunikativnost elektronske slike i njena simbioza sa zvučnim strukturama najbližija senzibilitetu i poimanju realnosti mladih stvaralaca.

Vizuelni materijal, prezentovan na ovoj manifestaciji, selektovan je iz obilja ostvarenih video radova, performansa studenata i gostujućih umetnika. U ovom informativnom tekstu nemoguće je eksplicirati našu metodologiju i analizirati realizovana video istraživanja, ali je neophodno naglasiti najbitnije komponente i iskustva u radu na savremenim medijima.

Sudjelovanje više saradnika iziskuje promenu ponašanja u nastavnom procesu, tokom kojeg se uspostavljaju novi, nekonvencionalni odnosi između studenata i nastavnika. U svim fazama rada prisutna je demokratska atmosfera koja ukida egocentrične i hijerarhijske relacije i antagonizme. Izgrađuje se tolerancija stimuliše mašta, kultivišu senzibiliteti i formira nova vrsta socijalizovanih kreativnih ličnosti.

Bogdanka Poznanović

Sekcija eksperimentalnog filma

Prema izboru specijalnog žirija Bijenala mladih u Parizu

Nebojša Ružić

Rođen 1955. godine u Otočcu. Završio Fakultet likovnih umetnosti u Beogradu 1981. godine, Živi i radi u Beogradu.

Adresa: Primorska 20, Beograd

Telefon: 764-502

Nema muzika, 1981.

crno-beli, 3 min, 8 mm

Gledajući predmet čujem zvuk
slušajući zvuk vidim oblik

Svoj rad na filmu započeo sam analizom pokreta najjednostavnijih oblika: tačke, linije, kvadrata, kruga.

Vođen intuicijom, počeo sam da radim svoju interpretaciju »Nove slike« na filmu. Nastojim da sjedinim zvuk i oblik u harmoničnu celinu. Pokušavam da dokažem srodnost između muzike koja se čuje i pokretne slike koja se prati na filmu, otkrivajući na taj način ogroman broj kombinacija vizuelnih slika.

Muzika (klasična, jazz, rock, folklorna...) poseduje vlastitu vizuelnu sliku. Jedno muzičko delo će se interpretirati na deset različitih vizuelnih načina od strane deset autora.

Da bi se uverljivo pokazao spoj ova dva fenomena, zvuka i oblika na filmu, bitni su elementi: kompozicija slike, odabrana struktura oblika, ritam, montaža, boja.

U svojim filmovima koristim animaciju, ekspoziciju (dupla i trodupla) svetlosne efekte koje postizem raznim mehaničkim spravama, manipulacije sa kamerom i direktno intervenisanje na filmskoj traci.

Film »Nema muzika« je jedan iz serije mojih filmova koji istražuje problem »Nove slike« na filmu. Ovaj film sadrži meditativnu formu, igru oka i buđenje mašte.

MANIFEST

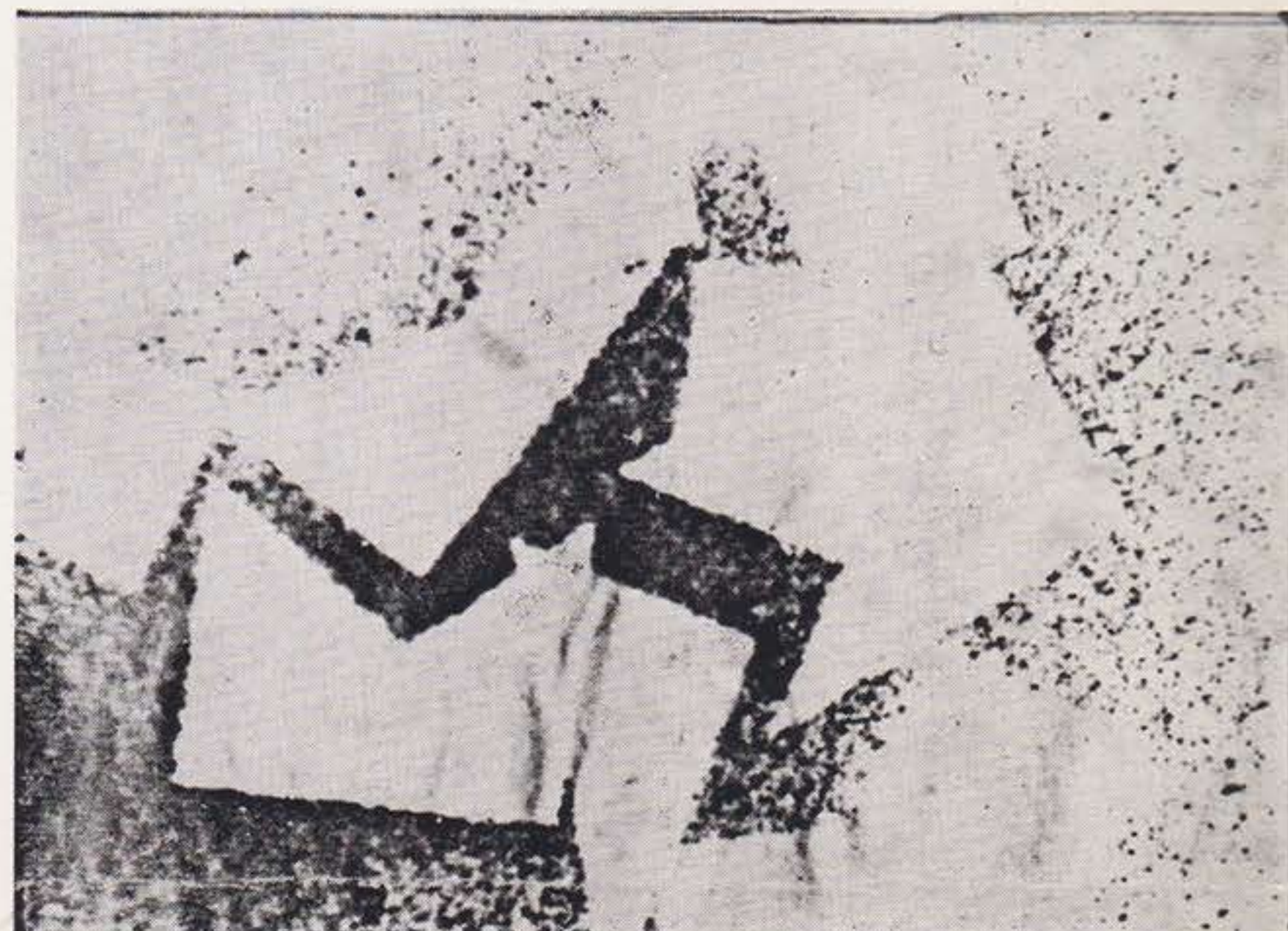
Budućnost svojih filmova vidim u tehnici video tejp, kompjuterskoj grafici i u laserskoj svetlosti.

Ono što je nekad predstavljalo impresionizam i poentilizam u slikarstvu, to je danas televizijski ekran. Sama struktura elektrona koji se kreću velikom brzinom po celom televizijskom ekranu, traži svoju pravu primenu. Savremenoj elektronskoj muzici po strukturi odgovara video slika. U tome vidim budućnost nove muzike i nove slike. Video slika se laboratorijskim putem prenosi na filmsku traku, koja će omogućiti projektovanje na ogromne ekrane. Dobiće se kvalitet uveličane strukture video slike koja će svojom tehnologijom omogućiti pokretanje apstraktnih oblika i formi u dosad nevidene slikarske seanse.

Dalji nastavak »Nove slike« vidim u prelasku video slike na laserske snopove svetlosti u trodimenzionalnoj formi, obojene i praćene savremenim elektronskim zvukom i muzikom.

Nebojša Ružić

Radio bijenale

Preko Radio bijenala biće emitovani radovi sa zvukom jugoslovenskih umetnika:

OPUS 4

nastao je spontanim okupljanjem i inicijativom za novi, drugačiji pristup muzici četvorice beogradskih autora — Milimira Draškovića, Lazarova Miodraga Pashua, Miše Savića i Vladimira Tošića. Grupa formalno deluje od 1980. godine. OPUS 4 sačinjavaju četiri izražene individualnosti koje se, ujedinjene na bazi želje za afirmacijom novih nekonformističkih načina stvaranja i želje za negacijom svega dogmatskog i konzervativnog, zalažu za NOVI MUZIČKI PLURALIZAM delujući neprestano kroz stvaranje i realizaciju dela u domenu avangardne muzike, proširenih medija, multimedija i sl. kao i kroz opštu muzičku inicijativu.

Ploča OPUS 4 LPD 929 serija Diskos — SKC, 1981.

Milimir Drašković

Rođen 1954. godine u Beogradu. Završio Fakultet muzičke umetnosti, odsek za kompoziciju u Beogradu.
Adresa: Blagoja Parovića 2, Beograd
Telefon: 559-140

Tempo II dinamico, 1982.

Lazarov Miodrag Pashu

Rođen 1949. godine u Skoplju. Završio Fakultet muzičke umetnosti, odsek za kompoziciju, u Beogradu.
Adresa: Vladetina 3, Beograd
Telefon: 331-139

Dva vida zvučnog, 1982.

Miroslav Miša Savić

Rođen 1954. godine u Beogradu. Završio Fakultet muzičke umetnosti, odsek za kompoziciju, u Beogradu.
Adresa: Petrovačka 12, Beograd
Telefon: 495-132

Povratak Šerlok Holmsa, 1982.

Vladimir Tošić

Rođen 1949. godine u Beogradu. Završio Fakultet muzičke umetnosti, odsek za kompoziciju, u Beogradu.
Adresa: Narodnog fronta 46—48, Beograd
Telefon: 659-757

Dilatacija, za cevaste zvončice na vetar, 1982.

Zoran Belić

Rođen 1955. godine u Beogradu. Završio Fakultet likovnih umetnosti u Beogradu 1981. godine.
Adresa: Draže Pavlovića 22, Beograd
Telefon: 336-608

Vežba; prostor/kretanje, 1982.

Dragana Jovanović

Rođena 1959. godine u Beogradu. Studira Filološki fakultet u Beogradu.
Adresa: Bulevar AVNOJ-a 108, Novi Beograd
Telefon: 692-996

Tai-chi zvuk, 1982.

Jelena Mišević

Rođena 1961. godine u Sarajevu. Studira III godinu Fakulteta muzičkih umetnosti u Beogradu.
Adresa: 29. novembra 95, Beograd
Telefon: 766-250

Zvučni ambijent, 1982.

Izdaje Muzej savremene umetnosti Beograd
Redakcija kataloga: ~~Jadranka Vinterhalter~~
Grafička oprema kataloga: Novica Kocić
Tehnička realizacija izložbe: Tehnička služba MSU
Štampa: Srboštampa, Dobračina 6—8, Beograd
Tiraž: 500

chaw... : ...